

Інформаційна культура користувача-дитини — основа самовизначення в глобальному інформаційному просторі

Анотований інформаційний список для бібліотекарів

Доповнення. 1-4 квартал 2019 р.

Розділ 1. Теоретичні аспекти інформаційної культури як галузі наукової, освітньої і бібліотечної діяльності

Ващук В. Інтернет-мережа: нові можливості чи загроза? : абетка безпеки / В. Ващук, С. Писаревська, З. Яремко // Безпека життєдіяльності. — 2019. — № 2. — С. 33-34.

Автор статті висвітлює статистичні дані використання дітьми та молоддю Інтернет-мережі, описує діагностичні критерії, за якими можна стверджувати про формування в особи інтернет-залежності, дає методичні поради тощо її профілактики.

Гайдай Л. Партнерство бібліотекаря та вчителів у вихованні компетентного користувача / Л. Гайдай // Шк. бібліотекар. — 2019. — № 2. — С. 2-6.

Напрями партнерства у навчанні дітей критично мислити та досягати поставленої мети, бути інформаційно грамотними.

Грипич С. Формування інформаційної культури користувачів як важлива складова діяльності бібліотеки закладу вищої освіти / С. Грипич, Л. Буравкова // Бібл. форум: історія, теорія і практика. — 2019. — № 1. — С. 33-40.

Розглянуто коло проблем з теорії та практики формування інформаційної компетентності молоді в бібліотеках закладів вищої освіти. Репрезентовано 2-ге видання навчального посібника «Інформаційна культура: теоретичні засади та досвід», який висвітлює роботу наукової бібліотеки Рівненського державного гуманітарного університету в цьому напрямі.

Гусєва Л. Формування медіа компетентності як складової загальнокультурної грамотності / Л. Гусєва // Зарубіж. літ. в шк. України. — 2019. — № 7-8. — С. 78-80.

Роль формування інформаційної компетентності та медіаграмотності в навчальному процесі.

Кафтан М. Як вирізняти фейки : проблема / М. Кафтан // Однокласник. — 2019. — № 7-8. — С. 40-41.

Мова йде про фейкові повідомлення, їх мету, про курс «Медіаграмотність для підлітків».

Кубко В. Медіакультура сучасного інформаційного суспільства : інформ. діяльність / В. Кубко // Вісник Кн. палати. — 2019. — № 3. — С. 34-37.

Проаналізовано роль медіакультури в сучасному інформаційному просторі, визначено її соціальні функції, досліджено вплив медіакультури й медіаосвіти на суспільну свідомість і світогляд людини.

Кулеба Д. Війна за реальність : як перемагати у світі фейків, правд і спільнот / Д. Кулеба. — Київ : Книголав, 2019. — 381, [3] с. — (Полиця нон-фікшн).

Практичні поради з інформаційної безпеки, що висвітлюються через засоби масової інформації.

Курбан О. Фейки у сучасних медіа: ідентифікація та нейтралізація / О. Курбан // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. — 2018. — № 3. — С. 96-103.

Аналіз фейків як інноваційних інструментів управління інформаційними процесами у соціальних онлайн-мережах, що використовуються у сучасних інформаційних війнах у медійному просторі.

Маркова В. Медіаосвіта в системі соціальних комунікацій: теоретичний аспект : соціокомунікац. технології / В. Маркова // Вісник Кн. палати. — 2019. — № 10. — С. 16-20.

У статті розглянуто медіаосвіту як один із визначальних трендів у роздумах щодо функціонування мас-медіа в суспільстві. Проаналізовано широкий спектр поглядів на феномен медіаосвіти у працях науковців. Обґрунтовано потребу дослідження медіаосвіти в системі соціальних комунікацій, що дасть змогу сформувати цілісний погляд на цей взаємозв'язок і його прояви в різноманітних сферах.

Остапенко Г. Медіакультура в освітньому процесі : усе, що варто знати про медіа, інтернет-залежність, кібербулінг : матеріали для педагогів та учнів / Г. Остапенко, А. Рябікіна // Шк. світ. — 2018. — № 23. — С. 3-37.

Добірка матеріалів про медіаосвіту в Україні та за кордоном, основні завдання, принципи, форми Концепції впровадження медіаосвіти в Україні, етапи її реалізації, правила безпеки дітей в Інтернет, практичні поради з профілактики кібербулінгу та Інтернет-залежності. Матеріал також містить словник інтернет-сленгу, словник з медіаосвіти для педагогів, 50 цікавинок про соцмережі, тест для дітей на визначення комп'ютерної залежності, пам'ятку для батьків «Як уберегти дітей від негативного контенту».

Павлюк Н. Кібербулінг як форма агресії / Н. Павлюк // Психолог (Шк. світ). — 2019. — № 11. — С. 22-33.

Стаття розкриває причини, форми і типи кібербулінгу, надає практичні поради дорослим з профілактики та подолання кібербулінгу, містить пам'ятки «Рекомендації підліткам, які зазнали кібербулінгу» та «Рекомендації батькам щодо зменшення ризику кібербулінгу для дитини».

Палеха Ю. Інформаційна культура організації як індикатор стану її інформаційного забезпечення : інформологія / Ю. Палеха // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. — 2019. — № 2. — С. 87-96.

Автор статті визначає сутність інформаційної культури організації, як суб'єкта соціального управління, розглядає її основні елементи, аналізує складники та напрями подальшого дослідження в аспекті формування інформаційного суспільства.

Правила безпечного Інтернету // Розкажіть онуку. — 2019. — № 10. — С. 51-52.

Практичні поради та пам'ятка про технічні засоби захисту персонального комп'ютера, правила безпеки та поведінки онлайн.

Слющинський Б. Вплив культури суспільства на інформаційну культуру / Б. Слющинський // Вісник Маріупольського державного університету : зб. наук. праць. — Маріуполь, 2016. — С. 146-155. . — (Філософія, культурологія, соціологія ; вип. 11).

Мова йде про вплив загальної культури спільноти на інформаційну культуру соціуму, про те, як історичний розвиток, соціокультурне середовище суспільства формує інформаційну культуру регіону (країни).

Створення вправ для інтерактивного навчання з використанням технології Веб 2.0 : метод. рек. / уклад. Т. М. Чабала // Інформатика в шк. — 2018. — № 11. — С. 2-13.

У статті проаналізовано сучасні веб-технології, наведено їх класифікацію, характеристику, основні відмінності, здійснено огляд найпоширеніших та найбільш зручних у користуванні веб-серверів у контексті їх використання в навчальному процесі. У додатку до статті у вигляді таблиці подано види веб-сервісів з адресами, логотипами та описом призначення для використання.

Тищенко А. Кібербулінг - загроза ХХІ століття : соціальна безпека / А. Тищенко // Безпека життєдіяльності. — 2019. — № 2. — С. 25.

Нарис про віртуальний підлітковий терор та його вплив на дитячу психіку, містить практичні поради як захистити дитину від кібербулінгу.

Ткач О. 10 порад, що захистять вашу дитину в Інтернеті / О. Ткач // Шк. світ. — 2019. — № 2. — С. 23-24.

Практичні поради-роз'яснення щодо правил безпеки в глобальній мережі.

Усик С. Вплив ЗМІ на розвиток дитини / С. Усик, Л. Богданович // *Безпека життєдіяльності.* — 2019. — № 2. — С. 26.

Негативний вплив телебачення, комп'ютерів, мобільних пристроїв на дитячу психіку.

Швидка Г. «Обізнаний - означає озброєний!» : що варто знати про загрози школярів у соцмережах / Г. Швидка // *Школа (Шк. світ).* — 2019. — № 11. — С. 88-95.

Типи основних загроз, що чатують на дитину в соціальних мережах та рекомендації щодо безпечного користування Інтернетом, які необхідно знати і дітям, і дорослим.

Ресурси Інтернет

Абетка візуальної грамотності [Електронний ресурс] / І. Баликін, О. Волошенюк, О. Чорний, О. Федченко / за ред. О. Волошенюк, В. Іванова, Р. Євтушенко ; Академія укр. преси ; Ін-т мистецтвознавства, фольклору та етнології ім. Максима Рильського НАН України. — Київ : АУП, ЦВП, 2019.

— Режим доступу: http://www.aup.com.ua/uploads/Abetka_vizualnoy_gramotnosti_2019.pdf. —
Дата звернення: 29.11.2019.

Абетка присвячена першоцеглинам мови кіномистецтва. Зокрема мова йде про використання в навчальному процесі такого найпопулярнішого дитячого медіапродукту як мультфільм. Видання надасть можливість як педагогам НУШ, так і учням краще орієнтуватися у світі візуальності.

Апетик А. Інформаційна безпека now: яких елементів не вистачає? [Електронний ресурс] / А. Апетик // *Громадський простір* : [веб-сайт]. — Електрон. дані. — Режим доступу: <https://www.prostir.ua/?library=informatsijna-bezpeka-now-yakyh-elementiv-ne-vystachaje>. — Назва з екрану. — Дата звернення: 26.12.2019.

Детальний огляд документів, законів, ресурсів, які має Україна у сфері інформаційної безпеки.

Клан Клік-Клац. Виховання дітей у цифрову еру [Електронний ресурс] : презентація створена на основі навч. посіб. для батьків «Клан Клік-Клац. Виховання дітей у цифрову епоху» ; уклад. Л. В. Кулішенко // Національна бібліотека України для дітей : [веб-сайт]. — Електрон. дані. — Режим доступу: <https://www.slideshare.net/nbkidskiev/ss-209566531?ref=http://www.chl.kiev.ua/Default.aspx?id=87>. — Назва з екрану. — Дата звернення: 30.12.2019.

Сучасний простір медіаграмотності та перспективи його розвитку [Електронний ресурс] : зб. статей сьомої міжнар. наук.-метод. конф., м. Київ, 21-22.03.2019 р. / М-во освіти і науки України, Акад. укр. преси. — Київ. : Центр Вільної Преси : Акад. укр. преси, 2019. — 435 с. — Режим доступу: http://www.aup.com.ua/uploads/Zbirnyk_conf_2019.pdf. — Дата звернення: 20.10.2019.

У збірнику представлено виступи учасників конференції, що присвячені теоретичним й світоглядним засадам медіаосвіти, організаційним та управлінським моделям її упровадження, питанням медіаосвіти та медіаграмотності у дошкільних, середніх загальноосвітніх закладах та закладах вищої освіти.

Розділ 2. Виховання читача нового покоління: сучасні тенденції + досвід (з практики роботи дитячих та шкільних бібліотек)

Ресурси Інтернет

Дзюба Н. Світ комп'ютерних технологій - дітям! [Електронний ресурс] / Н. Дзюба, Н. Кувшинова // Б-ка у форматі Д°. — 2018. — № 4. — С. 10-13. — Режим доступу: <http://www.chl.kiev.ua/D0/Book/View/115#page/10/mode/2up>. — Дата звернення: 15.03.2019

Досвід роботи літньої ІТ-школи та території Е-читання на базі Інтернет-центру Національної бібліотеки України для дітей.

Розділ 4. Бібліотечні уроки як засіб розвитку інформаційної компетентності школярів (розробки бібліотечних занять)

Боброва І. Смарт-почуття : практик. заняття для батьків і дітей / І. Боброва // Психолог (Шк. світ). — 2019. — № 11. — С. 66-74.

Стаття вміщує розробку практичного заняття для батьків про особливості віртуального світу для підлітків, поняття соціальної ізоляції та її вплив на особистісний розвиток дитини та тренінгове заняття для підлітків про те, як правильно використовувати гаджети, про причини та симптоми номофобії (почуття страху і занепокоєння у людини через відсутність її пристрою мобільного зв'язку) та способи її подолання.

Брандес О. Дитина за комп'ютером : практик. заняття для педагогів / О. Брандес // Психолог (Шк. світ). — 2019. — № 11. — С. 46-65.

Конспект заняття, що містить пам'ятки про правила роботи в мережі Інтернет, поради з безпеки в мережі Інтернет для дітей 7-8, 9-12, 13-17 років.

Васько Н. Інтернет-залежність як вияв соціальної ізоляції / Н. Васько // Психолог (Шк. світ). — 2019. — № 11. — С. 40-45.

Розробка заняття з профілактики комп'ютерної залежності, висвітлення шкідливого впливу медіазасобів на організм людини.

Ведмідська Н. Граючись - навчаємося : як малята Країною Знань мандрували : 2-й кл. / Н. Ведмідська // Інформатика (Шк. світ) . — 2019. — № 1. — С. 39-46.

Розробка нестандартного уроку за темою «Комп'ютер та інші пристрої для роботи з інформацією», мета якого сформуванню уявлення про призначення основних складників комп'ютера та їхні можливості.

Волошенко Р. Кібербулінг - небезпечна віртуальна агресія : заняття з елементами тренінгу для учнів 9-го кл. / Р. Волошенко // Шк. світ. — 2019. — № 2. — С. 28-33.

Мета заняття – узагальнити знання про правила етикету в соціальних мережах, дати уявлення про кібербулінг та його види, навчити дітей як правильно й безпечно реагувати на агресивні випадки в Інтернет.

Комп'ютерні пригоди : і граємося і вчимося // Розкажіть онуку. — 2018. — № 10. — С. 57-64.

Дидактичні матеріали з ігровими елементами до проведення занять з комп'ютерної грамотності з дітьми 6-7 років.

Кулик О. Структура книги : для учнів 4-5 кл. : бібл. урок / О. Кулик // Шк. бібліотекар. — 2019. — № 4. — С. 17-19.

Розробка бібліотечного уроку за темою.

Лобанова О. Операційна система : гра-змагання / О. Лобанова // Інформатика в шк. — 2019. — № 3. — С. 4-6.

Розробка гри з тестами, кросвордом, практичними завданнями на узагальнення знань з базових понять операційної системи Windows, на вироблення навичок роботи з вікнами, папками, файлами тощо.

Майко К. Навчальна гра з медіабезпеки «Веселий експрес» / К. Майко // Безпека життєдіяльності. — 2019. — № 2. — С. 20-22.

Розробка навчальної командної гри, що спрямована на розширення та поглиблення знань дітей з інформаційної безпеки у використанні мережі Інтернет.

Мимренко В. Блог: що і як? : матеріали до уроку в 9 кл. / В. Мимренко // Інформатика (Шк. світ) . — 2019. — № 1. — С. 56-63.

Корисна інформація про те, що таке блог, мета їх створення, різновиди блогів, типи повідомлень у них, а також практичні поради як самому створити якісний контент блогосфери.

Могильна Н. Безпечне користування Інтернетом. Критичне оцінювання інформації, отриманої з Інтернету / Н. Могильна // Інформатика в шк. — 2019. — № 3. — С. 4-6.

Розробка уроку, що спрямований на формування у дітей правил безпечного користування Інтернетом та удосконалення вміння пошуку інформації в мережі.

Свистун О. Поняття про комп'ютерні віруси. Класифікація вірусів. Антивірусні програми : 9 кл. / О. Свистун // Інформатика в шк. — 2018. — № 10. — С. 42-44.

Конспект уроку з розробкою кросворду за темою.

Сліпченко В. І виник Інтернет... : історія виникнення всесвітньої мережевої павутини / В. Сліпченко // Психолог (Шк. світ). — 2019. — № 11. — С. 4-13.

Матеріали, які можна використати при проведенні занять з дітьми, містять розповідь про виникнення Інтернету, про негативний вплив та ризики, які чатують в мережі, форми інтернет-насилля, словник комп'ютерних термінів для користувача, словник юзера.

Стельмах О. Виникнення та принципи функціонування Інтернету. Всесвітня павутина / О. Стельмах // Інформатика в шк. — 2019. — № 3. — С. 7-11.

Розробка уроку, що знайомить з основними етапами історії розвитку та функціонування Інтернету.

Тейтяк В. Правила безпечного користування Інтернетом : урок інформатики для 5 кл. / В. Тейтяк // Інформатика в шк. — 2019. — № 1. — С. 11-14.

Розробка уроку, що висвітлює основні небезпеки та ризики, з якими діти можуть зіткнутися в мережі Інтернет, містить пам'ятку з правил Інтернет-безпеки та Інтернет-етики для дітей та підлітків. Матеріали уроку можуть бути використані при проведенні бібліотечних занять з інформаційної грамотності.

Філіппенко О. Я – ваш помічник, звать мене словник : (мовознав. лікнеп для учнів 6 кл.) / О. Філіппенко // Шк. бібліотекар. — 2019. — № 1. — С. 45-47.

Сценарій бібліотечного уроку за темою.

Цифрове життя : поговоримо про... : [добірка матеріалів] . Вип. // Позакл. час. — 2019. — № 9. — С. 29-36.

Добірка інформаційних матеріалів, пам'яток для проведення занять з дітьми про безпеку в Інтернет, правила поведінки в соціальних мережах, нетикет, антивірусний захист комп'ютера, конфіденційність інформації, протидію кібербулінгу, комп'ютерні ігри, важливість інформаційної грамотності.

Шевченко А. У тенетах мережі : веб-квест із теми «Служби мережі Інтернет» : 9-й кл. / А. Шевченко // Інформатика (Шк. світ) . — 2019. — № 1. — С. 22-27.

Розробка квесту на закріплення умінь та навичок учнів працювати з різними ресурсами мережі Інтернет.

Ресурси Інтернет

Дитячі острови Сайтленду [Електронний ресурс] : мандрівка вебсайтом Національної бібліотеки України для дітей : [для учнів 4-7 класів] / уклад. Л. І. Ільченко // Національна бібліотека України для дітей : [веб-сайт]. — Електрон. дані. — Режим доступу: <http://chl.kiev.ua/Default.aspx?id=8993>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 26.12.2019.

Практична медіаграмотність для бібліотек [Електронний ресурс] / О. В. Власюк, Т. В. Іванова, В. І. Потапова, І. С. Срібна / за ред. О. В. Волошенюк, В. Ф. Іванова. — Київ : АкаУП, ЦВП, 2019. — 61 с. — Режим доступу: <http://www.aup.com.ua/praktichna-mediagramotnist-dlya-bibl/>. — Дата звернення: 22.11.2019.

Посібник вміщує розробки занять та вправ, які можуть бути використані під час проведення бібліотечних медіауроків, занять медіаклубів, гуртків юних журналістів тощо.